

Täysistunto

Tiistai 14.4.2026 klo 14.00—19.18

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2025 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 1/2026 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Hänninen.

Keskustelu

16.58 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Sivistys ei ole vain arvo, se on myös turvaa. Korkea osaaminen vahvistaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä, työvoiman riittävyyttä ja kansantalouden kantokykyä. Nämä ovat erottamaton osa arjen turvallisuuttamme.

Tavoitteena on nostaa korkeakoulutettujen nuorten osuus 50 prosenttiin. Se ei ole vain koulutuspoliittinen tavoite, vaan se on myös turvallisuuspoliittinen teko. Tänä päivänä Suomessa yli 25 prosenttia korkeakoulujen aloituspaikoista menee hakijoille, joilla on jo opiskeluoikeus tai tutkinto alla. Samanaikaisesti moni nuori jää ilman ensimmäistä opiskelupaikkaansa. Tämä on ongelma paitsi koulutukselle myös huoltovarmuudelle. Yhteiskunnan selkäranka syntyy siitä, että mahdollisimman moni saa koulutuksen ja osaamisen, joilla Suomea rakennetaan ja puolustetaan. Tähän ongelmaan puututaan nyt.

Arvoisa puhemies! Yhden opiskeluoikeuden sääntö on tässä ratkaiseva keino. Kun jokaisella voi olla kerrallaan vain yksi samantasoinen opiskeluoikeus, vapautuu vuosittain huomattava määrä opiskelupaikkoja heille, joilla ei ole vielä tutkintoa. Se on sivistyksen laajentamista. Mitä laajempi on koulutettujen joukko, sitä vahvempi on yhteiskunnan turvallisuus. Turvallisuus syntyy osaamisesta. Se syntyy opettajista, insinööreistä, sairaanhoitajista, tietoturva-asiantuntijoista ja kaikista heistä, jotka pitävät yhteiskuntaa käynnissä. Kun korkeakoulujen resurssit kohdentuvat aidosti opiskeleviin eikä passiivisiin rinnakkaisopiskeluoikeuksiin, saamme näin nopeammin valmistuvia ja paremmin työelämään sijoituvia osaajia. Tämä on suoraan myös talouden ja huoltovarmuuden etu.

Sivistysvaliokunta on nyt käsitellyt esityksen ja ehdottaa mietinnössään, että ehdotetun uudistuksen vaikutuksia opiskelupaikkaa hakevien hakukäyttäytymiseen sekä erikseen että myös koulutustason nostoon tähtäävien toimenpiteiden kokonaisuuden osana tulee seurata ja arvioida huolellisesti. Tämä on tärkeä osa lain toimivuuden varmistamista. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.01 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä tätä asiaa jo käsiteltiin, ja koko ajan unohtuu se pääasia, että kun me katsotaan työelämää, niin siellä tarvitaan tulevaisuudessa enemmän osaamista, ei vähemmän. Siinä mielessä pitää aina kysyä, kun me teemme näitä erilaisia koulutus uudistuksia, kuinka paljon se palvelee tätä tarkoitusta ja kuinka isosta lainsäädäntömuutoksesta tässä on kysymys. Näitä pitää arvioida tällä tavalla.

Kun katsotaan tätä, me ollaan itse luotu tähän koulutusjärjestelmään aika lailla iso ha kurumba erilaisiin koulutusasteisiin, ja samalla kun näin tehdään, niin me tehdään myöskin niitä välivuolia, joita pitäisi saada vältettyä, että ihmiset aina opiskelisivat ja tekisivät tältä osin hyödyllistä ja valmistuisivat nopeammin. Kun katsotaan näitä korkeakoulupaikkoja, meillä kaiken kaikkiaan aloituspaikkoja taitaa olla vuositasolla noin 56 000, niistä 31 000 on ammattikorkeakouluissa ja 25 000 yliopistoissa, ja kun meidän ikäluokka on nyt noin 60 000, joka tähän ikään suurin piirtein tulee, niin nähdään, että paikkoja periaatteessa meillä järjestelmässä olisi, mutta me itse olemme luoneet semmoisen järjestelmän, että on hankala saavuttaa näitä korkeakoulutavoitteita, jotka liittyvät siihen 60 prosentin tasoon ikäluokista, ja se meidän pitäisi saavuttaa. Tässä kuitenkin puhutaan aika pienestä määrästä. Koko opiskelijamäärästä parituhatta taisi olla saatujen selvityksien mukaan, eli se ei ole tosiasiasa niin iso kuin tässä annetaan ymmärtää. Sitten tämän osalta on vielä se tilanne, että niitten opiskelijoitten, jotka opiskelevat kahtakin tutkintoa yhtä aikaa, valmistuminen niihin kahteen tutkintoon varmasti hidastuu, ja ei sekään ole välttämättä hyvä asia. Kaiken kaikkiaan tämä lakiesitys kokonaisuudessaan ei ole niin iso kuin tässä ehkä annetaan ymmärtää.

Hyvää tässä on, että on tehty lisähankkeita, joissa toiselle asteelle valmistuneille ja ilman korkeakoulupaikkaa jääville mahdollistetaan nämä 30 opintopisteen laajuiset avoimet korkeakouluopinnot. Sillä saadaan pikkuisen polkua tasoitettua. Täytyy muistaa, että tämä on noin 15 prosenttia ammattikorkeakoulun tutkinnosta. Se ei ole kovin iso, mutta se on osa sitä kokonaisuutta.

Itse näen, että tässä muodossa tämä voidaan hyväksyä, mutta tämä isompi muutos olisi pitänyt katsoa sitä kautta, miten paljon meillä on oikeasti avoimia aloituspaikkoja ja paljonko meidän ikäluokka on ja miten me nopeutettaisiin tätä läpipääsyä noin kokonaisuudessaan. Tämä lakiesitys ei siihen tuo kovin paljon eväitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.04 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien muuttamiseksi on ongelmallinen sekä vaikutuksiltaan että periaatteiltaan. Esityksen tavoitteena on vähentää koulutuksen kasautumista ja nostaa korkeakoulutettujen osuutta, mutta tosiasiasa se ei lisää korkean osaamisen määrää Suomessa. Tämä esitys kohdistuu hyvin pieneen joukkoon opiskelijoita, alle kolmeen prosenttiin, ja silti se rajoittaa sivistyksellisiä perusoikeuksia epäsuhtaisen voimakkaasti.

On myös tärkeätä huomata, että pelkkä opiskeluoikeus ei kuluta korkeakoulujen resursseja, vaan ratkaisevaa on se, opiskellaanko aktiivisesti. Korkeakoulut osaavat jo nykyisin mitoittaa opetuksensa todellisen osallistumisen mukaan. Lisäksi tämä esitys lisää tarpeentonta hallinnollista taakkaa. Kuten Unifi on todennut, opiskeluoikeuksien päättymisten kir-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

jaaminen aiheuttaisi merkittävää lisätyötä ilman, että siitä saatavat hyödyt olisivat vastavia. Tätä emme pidä tehokkaana emmekä järkevänä resurssien käyttönä.

Arvoisa puhemies! Tilanne on se, että nuoret kokevat jo nyt suurta painetta tehdä oikeita koulutusvalintoja. Tämä esitys lisää sitä painetta entisestään ja tekee koulutuspoluista entistä jäykempiä. Sen sijaan vihreät ajattelevat, että meidän tulisi rakentaa järjestelmää, jossa nuorena tehdyt valinnat eivät lukitse tulevaisuutta. Tämä esitys myös pakottaisi useampaa tutkintoa tavoittelevat opiskelijat suorittamaan tutkinnot peräkkäin, mikä voi pidentää opintoaikoja, ja on vaikea nähdä, mitä hyötyä tästä erityisesti syntyisi.

Suomi tarvitsee lisää osaamista, mutta sitä ei synnytetä rajoittamalla opiskeluoikeuksia. Me tarvitaan riittävää korkeakoulujen perusrahoitusta, opiskelijoille turvattua toimeentuloa sekä aloituspaikkojen lisäämistä, ei tällaisia uusia rajoituksia. Korkeakoulutuksen kehittämiseksi tulisi edetä kannustimien, ei rajoitusten kautta, ja nyt tässä toimitaan päinvastoin. Hallitus on esimerkiksi kasvattanut entisestään opintotuen lainapainotteisuutta aikana, jolloin opintolainat ovat kasvaneet merkittävästi muutenkin ja isot lainat epävarmassa maailmassa ovat iso este kouluttautua etenkin heille, joilla ei ole vahvoja taloudellisia turvaverkkoja lähipiirissään.

Arvoisa puhemies! Vihreiden ja vasemmistoliiton sivistysvaliokunnassa jättämässä vastalauseessa todetaan, että tämä hallituksen esittämä mekaaninen ja kaikkia koskeva opiskeluoikeuksia rajoittava ratkaisu ei ole vaikutuksiltaan oikeasuhtainen, ja siksi esitän, että lakiehdotukset hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

17.07 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen koulutuspolitiikka nojaa leikkaamiseen ja rajaamiseen. Koulutustaso ei kuitenkaan nouse rajaamalla mahdollisuuksia, vaan se nousee lisäämällä mahdollisuuksia. Nuoruuteen kuuluu oman polun etsiminen. Harva löytää suuntaansa heti, eikä se opiskeluala välttämättä olekaan aina yhdellä kerralla tai ensimmäisellä kierroksella se oikea, saati sitten lopullinen. Tällä lakimuutoksella nuorten paineita valita ala oikein ensimmäisellä kerralla kuitenkin lisätään. Se voi nostaa kynnystä, ja nuori ei välttämättä uskallakaan hakea yliopistoon tai ammattikorkeakouluun. Samalla rajataan oikeutta kouluttautua ja kehittää itseään.

Yhden opiskeluoikeuden sääntö ei ratkaise korkeakoulutuksen todellisia ongelmia. Lakimuutoksella puututaan ilmiöön, joka koskee vain hyvin pientä joukkoa opiskelijoita, eikä tämä esitys kuitenkaan valitettavasti tuo yhtään lisää opiskelupaikkoja tai korkeakoulujen perusrahoitusta. Samaan aikaan opintolainataakan kasvu pelottaa monia nuoria ja muodostaa todellisen esteen kouluttautumiselle. Jos me haluamme nostaa koulutustasoa, katse on suunnattava sinne, missä potentiaali on suurin. Ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluihin siirtyminen on avainasemassa, ja se vaatii parempaa oppimisen tukea, vahvempia yleissivistäviä opintoja sekä riittäviä opetusresursseja ja täysiä kouluviikkoja.

Me vasemmistossa haluamme edistää jokaisen mahdollisuutta valita ja myös muuttaa koulutuspolkuansa vapaasti. Siksi nämä lakiehdotukset tulisi hylätä, ja kannatan siten edustaja Elon esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

17.10 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä tavoitellaan sitä, että mahdollisimman monella nuorella olisi mahdollisuus päästä ensimmäiseen korkeakoulupaikkaan eikä paikkoja seiso varattuna ilman, että niitä oikeasti käytetään. Tällä hetkellä järjestelmässä on mahdollisuus pitää useampaa opiskelupaikkaa varastossa samaan aikaan, kun moni nuori odottaa ensimmäistä opiskelupaikkaansa. Tällä esityksellä tilanne muuttuu ja opiskelija voi pitää vain yhtä paikkaa kerrallaan hallussaan.

Tämän esityksen keskeinen vaikutus perustuu siihen, että hakukäyttäytyminen muuttuu. Jatkossa opiskelupaikat kohdentuvat paremmin ilman opiskelupaikkaa oleville ja useampi pääsee opiskelemaan. Vaikutus voi olla määrällisesti maltillinen mutta suunnaltaan täysin oikea. Tämä esityshän ei estä edelleenkään kahden tutkinnon suorittamista, alanvaihtoa tai täydennyskoulutautumista, jatkuvan oppimisen periaatetta. Edelleen siirtohaut säilyvät, opintoja voidaan täydentää ilman uutta tutkintoa, avoin korkeakoulu ja rishtiin opiskelu mahdollistavat joustavat ratkaisut. Korkeakoulut kehittelevät myös edelleen avoimen korkeakoulun opintotarjontaansa vastaamaan nykypäivän ja alueiden tarpeita.

Tämä esitys on yksi osa laajempaa kokonaisuutta, jolla koulutustasoa nostetaan ja opinpolkuja sujuvoitetaan. Samalla tehdään myös muita konkreettisia toimia, kuten lisätään aloituspaikkoja erityisesti ensikertalaisille, kehitetään sotepalveluiden kaksoistutkintoja, sujuvoitetaan siirtymiä ja lisätään korkeakoulujen yhteistyötä, vahvistetaan jatkuvaa oppimista ja avoimen korkeakoulun opintosetelikokeilu antaa ilman opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden aloittaa opinnot heti. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.